



Trøndelag statsadvokatembeter

DELINSPEKSJONSRAPPORT nr 2 – 2022

TIDSBRUK I SAKER OM VOLDTEKT AV BARN UNDER 14 ÅR (§299)



Innhold:

Trøndelag statsadvokatembeter	1
DELINSPEKSJONSRAPPORT nr 2 – 2022	1
1. Innledende bemerkninger	3
1.1. Årsresultat for 2021 – oppklaringsprosent, saksbehandlingstid og avgjørelseskode	3
1.2. Nærmere om undersøkelsen	3
2. Relevant lovverk.....	4
3. Sentrale føringer	5
4. Lokale føringer	5
5. Undersøkelse av saker anmeldt som voldtekt av barn under 14 år.....	6
5.1. Tidsbruk fra anmeldelse til påtaleavgjørelse	6
5.2. Tilrettelagt avhør - fristbrudd	7
5.3. Supplerende avhør	7
5.4. Etterforskningsplan	7
5.5. Liggetid og eventuell årsak	8
5.6. Del av kompleks.....	8
5.7. Avgjørelseskode.....	8
5.8. Avgjørelsesnivå	8
6. Statsadvokatembetets vurderinger og anbefalinger	9

1. Innledende bemerkninger

Denne undersøkelsen kommer som en følge av inspeksjonen i 2021 hvor det ble foretatt en enklere undersøkelse. Undersøkelsen inngår også som et tiltak ifølge embetets fagplan for 2022.

1.1. Årsresultat for 2021 – oppklaringsprosent, saksbehandlingstid og avgjørelseskode

Påtaleavgjorte voldtekter av barn u 14 år Tpd 2021	Totalsum	Ikke oppklart	Oppklart	Oppkl%	Trekkes ut	Gjennsnitt Saksbtid
1402 SEKSUELL OMGANG MED BARN U/14 ÅR (§ 195)	15	5	10	66,7		270,9
1402 UTUKTIG OMGANG MED BARN U/14 ÅR (§ 195)	11		10	100,0	1	199,6
1403 SEKSUELL OMGANG MED BARN U/10 ÅR (§ 195)	5	3	2	40,0		161,8
1403 UTUKTIG OMGANG MED BARN U/10 ÅR (§ 195)	3		2	100,0	1	83,7
1460 Voldtekt av barn under 14 år	61	24	34	58,6	3	190,9
1461 Voldtekt til samleie av barn under 14 år	15	2	13	86,7		123,6
1462 Grov voldtekt av barn under 14 år	2		2	100,0		113,5
Totalsum	112	34	73	68,2	5	187,9

Påtaleavgjorte voldtekter av barn u 14 år Tpd 2021	Antall
Ikke oppklart	34
14 HENLAGT GRUNNET MANGEL PÅ OPPLYSNINGER OM GJERNINGSMANNEN	6
17 HENLAGT PÅ GRUNN AV MANGEL PÅ BEVIS	1
58 HENLAGT PÅ GRUNN AV BEVISETS STILLING	27
Oppklart	73
103 HENLAGT, INTET STRAFFBART FORHOLD BEVIST	7
41 SIKTELSE (TILSTÅELSESDOM)	2
42 TILTALEBESLUTNING	41
43 PÅTALEUNNLATELSE	3
51 HENLAGT FORDI MISTENKTE VAR UNDER 15 ÅR	8
60 HENLAGT PÅ GRUNN AV JEVNBYRDIGHET I ALDER OG UTVIKLING	3
64 HENLAGT PÅ GRUNN AV MISTENKTES DØD	3
67 HENLAGT PÅ GRUNN AV FORELDELSE	6
Trekkes ut før oppklaringsprosenten beregnes	5
106 HENL IKKE RIM GRUNN UNDERSØKE OM DET ER STRAFFBART FORHOLD	2
182 Sendt utlandet som rette vedkommende	1
22 HENL IKKE RIM GR TIL Å UNDERSØKE OM DET FOREL STR.BART FORH	2
Totalsum	112

1.2. Nærmere om undersøkelsen

Undersøkelsen omfattet de 46 siste saker vedrørende voldtekt av barn under 14 år (§299) påtaleavgjort før 10. mars 2022. Hovedformålet med undersøkelsen var å undersøke om saksbehandlingen har vært effektiv og formålsstyrt.

Måleparametrene som ble benyttet under undersøkelsen var tidsbruk fra anmeldelse til påtaleavgjørelse, fristbrudd i saker om tilrettelagte avhør, om det var supplerende avhør, om det forelå etterforskningsplan, om det var liggetid i sakene (fra 2 måneder og oppover), om det var mulig å finne årsak til liggetid, om sakene var del av et kompleks, avgjørelseskode og avgjørelsesnivå.

2. Relevant lovverk

Straffeprosessloven § 239 e.

Tilrettelagt avhør skal gjennomføres snarest mulig og innen en uke når det skal tas avhør etter § 239 første ledd, andre ledd andre punktum eller tredje ledd og

- a. fornærmede skal avhøres om en handling som skjedde for mindre enn to uker siden,
- b. fornærmede som skal avhøres har gitt en umiddelbar og fullstendig beretning om forholdet eller
- c. det er grunn til å tro at forklaringen er nødvendig for å beskytte fornærmede eller vitnet.

Tilrettelagt avhør skal gjennomføres innen to uker når det skal tas avhør etter § 239 første ledd, andre ledd andre punktum eller tredje ledd og

- a. vitnet er under seks år eller
- b. vitnet er fornærmet i saken.

Ellers skal tilrettelagte avhør gjennomføres innen tre uker.

Har politiet før fristen gikk ut foretatt tidkrevende etterforskingsskritt eller forberedelser som var nødvendige av hensyn til vitnet eller avhørets kvalitet, forlenges fristen etter første, andre og tredje ledd med en uke. Det samme gjelder dersom avhørsleder og barnehuset er enige om at det klart er til vitnets beste at avhøret utsettes.

Fristene regnes fra tidspunktet for anmeldelse eller når politiet av andre grunner har rimelig grunn til å undersøke om det foreligger straffbart forhold. Når politiet først på et senere stadium i etterforskingen blir klar over at det aktuelle vitnet bør avhøres, regnes fristen fra det tidspunktet politiet hadde rimelig grunn til å anta at vitnet burde avhøres.

Ved supplerende avhør skal avhøret gjennomføres så raskt som mulig og ikke senere enn en uke etter forrige avhør, med mindre det er nødvendig av hensyn til etterforskingen eller siktede og det ikke vil være en uforholdsmessig belastning for vitnet. Er avhørsleder og barnehuset enige om at det klart er til vitnets beste at det supplerende avhøret utsettes og dette ikke svekker siktedes rett til kontradiksjon, kan fristen også forlenges.

3. Sentrale føringer

Riksadvokatens mål og prioriteringer for straffesaksbehandlingen i 2022, rundskriv nr. 1/2022 omtaler riksadvokatens sentrale styringssignaler. Under kap. IV pkt 1, fastsetter riksadvokaten at høy oppklaring er viktig i grove integritetskrenkende saker som alvorlige seksuallovbrudd mot barn.

Og under kap. V fastsetter riksadvokaten prioritering ved iverksettelse og gjennomføring av etterforskning. Under pkt 1.4 er alvorlige seksuallovbrudd, herunder internetrelaterte overgrep mot barn prioritert av riksadvokaten.

Riksadvokaten har tidligere satt frist for behandling av voldtektssaker omfattet av § 291, denne er fjernet i 2022:

"Fristene i voldtektssaker og voldssaker videreføres ikke i 2022. Dette innebærer ingen nedprioritering av disse sakstypene. Saksbehandlingstiden fra anmeldelse til påtalevedtak i politiet for slike saker skal gjennomgående reduseres.¹⁴ Statsadvokatene forventes å følge utviklingen i saksbehandlingstiden på disse saksfeltene nøye. En tidlig og formålsstyrt avgrensning av etterforskningen, herunder ved bruk av etterforskningsplaner, kan bidra til redusert tidsbruk."

Politidirektoratet

POD har fastsatt 130 dager frist for voldtektssakene både med voksen og barn som fornærmet.

4. Lokale føringer

Trøndelag politidistrikt

Seksuelle overgrep mot barn og unge er et av fire kriminalitetsområder Trøndelag politidistrikt skal ha særlig fokus på i 2022 (Virksomhetsplan Trøndelag politidistrikt 2022)
Lokale målkrav er som følger:

Saksbehandlingstid voldtekt av barn og voksne (resultatkrav POD)	130 dager
Oppklaringsprosent seksuelle overgrep	66 %
Tilrettelagte avhør	100% innen frist
Tilrettelagt avhør, lokalt mål	85% innen 30 dager
Saksbehandlingstid TA, Lokalt krav	130 dager

5. Undersøkelse av saker anmeldt som voldtekt av barn under 14 år

Undersøkelsen omfattet de 46 siste saker vedrørende voldtekt av barn under 14 år, påtaleavgjort før den 10. mars 2022.

5.1. Tidsbruk fra anmeldelse til påtaleavgjørelse

Under 2 måneder	2-4 måneder	4-6 måneder	6-8 måneder	8-10 måneder	10-12 måneder	Over ett år
10 saker	12 saker	7 saker	7 saker	4 saker	1 sak	5 saker

Vi finner grunn til å belyse de 5 eldste sakene nærmere.

Sak 1

Saksbehandlingstid på 1 år og 1 måned. Det var ikke samme jurist som fulgte saken fra tilrettelagt avhør og frem til avgjørelse. Saken har en uforklart liggetid på 9 måneder. Det forelå ikke etterforskningsplan. Den ble avgjort med at den ble sendt utlandet som rette vedkommende.

Sak 2

Saksbehandlingstid på 1 år 5 måneder. Det var ikke samme jurist som fulgte saken fra tilrettelagt avhør og frem til avgjørelse. Saken har en liggetid på 3 måneder i påvente av opplysninger fra kommunen. Det forelå etterforskningsplan i Indicia, med hypoteser, men ikke beskrevne informasjonsbehov ut fra hypotesene. Saken er preget av treg saksbehandling. Forslag om tiltale ble sendt statsadvokaten som beordret ny etterforskning. Saken ble henlagt og er nå under klagebehandling hos riksadvokaten.

Sak 3

Saksbehandlingstid på 1 år 4 måneder. Det var ikke samme jurist som fulgte saken fra tilrettelagt avhør og frem til avgjørelse. Saken har en uforklart liggetid i to perioder på 3 og 5 måneder. Det forelå etterforskningsplan i Indicia, med hypoteser, men ikke beskrevne informasjonsbehov ut fra hypotesene. Henlagt av statsadvokat etter bevisets stilling.

Sak 4

Saksbehandlingstid på 1 år og 3 måneder. Det var ikke samme jurist som fulgte saken fra tilrettelagt avhør og frem til avgjørelse. Det var opprettet prosjekt i Indicia, men dette ser ikke ut til å ha blitt benyttet, og det forelå ingen annen tilgjengelig etterforskningsplan. Saken har hatt en samlet liggetid på ca 5 måneder. Sentral dokumentasjon er innhentet på et sent tidspunkt, og etter mottak av dette gikk det 5 måneder før siste avhør av siktede og ytterligere vitneavhør ble gjennomført.

Sak 5

Saksbehandlingstid på 1 år og 5 måneder. Det var ikke samme jurist som fulgte saken fra tilrettelagt avhør og frem til avgjørelse. Det var opprettet prosjekt i Indicia, men dette er ikke benyttet. Det forelå heller ingen annen tilgjengelig etterforskningsplan. Saken har hatt en samlet liggetid på ca 5 måneder. Saken bærer preg av treg saksbehandling i flere ledd. Henlagt av politiet på grunn av bevisets stilling.

Vi har gjennomgått saker med saksbehandlingstid 4-6 måneder uten å finne felles trekk. I sakene med kortest behandlingstid, har det ikke vært omfattende etterforskning, men de er henlagt som for eksempel med begrunnelse i jevnbyrdighet(kode 060) eller ikke iverksatt etterforskning(kode 106).

5.2. Tilrettelagt avhør - fristbrudd

Om det er fristbrudd og årsak til fristbruddet skal fremkomme i avhørsprotokollen.

Ikke relevant	Ikke fristbrudd	Fristbrudd
16 saker	10 saker	20 saker

I fristbruddsakene var det oppgitt årsak i noen saker. Årsakene til fristbruddene var sykdom hos fornærmede, å avvente etterforskningskritt og manglende kapasitet ved barnehuset, hos påtale eller etterforsker.

5.3. Supplerende avhør

I kun 5 av de 25 relevante sakene ble det avholdt supplerende avhør.

5.4. Etterforskningsplan

Indicia	0-Indicia	Ikke relevant	Ikke e.f. plan
24 saker	7 saker	9 saker	6 saker

9 saker var av en slik karakter slik at etterforskningsplan ikke ble ansett å være relevant, dvs ikke omfattende.

I 24 saker var det etablert etterforskningsplan/prosjekt i Indicia som var i aktiv bruk. I 7 saker var etterforskningsplan opprettet i Indicia, men ikke brukt. I 6 relevante saker var etterforskningsplan ikke opprettet.

Indicia er i all hovedsak brukt av PEL/etterforsker, til å planlegge aktiviteter og føre logg over møter, beslutninger, fremdrift mv.

I 6 av de 24 sakene var hypoteser satt opp. (Her er ikke medtatt forhåndsdefinerte hypoteser som automatisk legges inn og ikke bearbeides).

I 1 av de 6 sakene hvor hypoteser var satt opp, var det i tillegg formulert informasjonsbehov ut i fra vilkårene i ulike aktuelle straffebed.

5.5. Liggetid og eventuell årsak

I 16 av de 46 sakene var det liggetid. Vi valgte å definere liggetid som at det ikke skjedde noe i saken, i 2 måneder eller mer. I de aller fleste sakene var det ikke åpenbart hva som var årsaken til liggetiden. I noen saker har vi sett at det var manglende kapasitet hos påtaleleddet som utgjorde liggetiden.

5.6. Del av sakskompleks

I 17 av sakene var det andre saker knyttet til samme gjerningsperson. Det kan ikke konstateres sammenheng mellom at det er flere saker mot samme gjerningsperson og liggetid.

5.7. Avgjørelseskode

Tiltale	11
Siktelse	2
Kode 058 – bevisets stilling	13
Kode 051 – under 15 år	5
Kode 106 – ikke iverksatt etterforskning	1
Kode 060 – jevnbyrdighet	3
Kode 182 – sendt utlandet	1
Kode 103 – intet straffbart forhold anses bevist	4
Kode 014 – ukjent gjerningsmann	4
Kode 016 – avgjort utenfor straffesak	1
Kode 064 – mistenktes død	1

5.8. Avgjørelsesnivå

22 av de 46 sakene var avgjort av statsadvokaten.

6. Statsadvokatembetets vurderinger og anbefalinger

Saksbehandlingstiden er for lang, i gjennomsnitt for 2021 er den på 187 dager, se pkt 1.1.

I 16 av de 46 sakene var det liggetid. Vi valgte å definere liggetid som at det ikke skjedde noe i saken, i 2 måneder eller mer. Utgangspunktet i denne type høyt prioriterte saker er at det ikke må forekomme liggetid.

Årsak til liggetid og sen saksbehandling kan ligge i at etterforskningen ikke er tilstrekkelig formålsstyrt. Det følger av riksadvokatens mål- og prioriteringsrundskriv for 2022 at "*En tidlig og formålsstyrt avgrensning av etterforskningen, herunder ved bruk av etterforskningsplaner, kan bidra til redusert tidsbruk.*"

I 8 saker vurderte vi at omfanget på saken var så begrenset at etterforskningsplan ikke var nødvendig.

I 24 saker var det etablert etterforskningsplan/prosjekt i Indicia som ble aktivt bruk.

I 6 av de 24 sakene fant vi liggetid, dvs 1/4 del av sakene.

I 7 saker var etterforskningsplan opprettet i Indicia, men ikke brukt.

I 5 av de 7 sakene var det liggetid, dvs over 2/3 del av sakene.

I 6 relevante saker var etterforskningsplan ikke opprettet.

I 4 av de 6 sakene var det liggetid, dvs 2/3 del av sakene.

Det vil si at der Indicia ble brukt aktivt, var det mindre liggetid enn i de sakene hvor Indicia ikke var i aktiv bruk.

Indicia var i all hovedsak brukt av PEL/etterforsker, til å planlegge aktiviteter og føre logg over møter, beslutninger, fremdrift mv.

I 6 av de 24 sakene var hypoteser satt opp. (Her er ikke medtatt forhåndsdefinerte hypoteser som automatisk legges inn og ikke bearbeides).

I 1 av de 6 sakene hvor hypoteser var satt opp, var det i tillegg formulert informasjonsbehov ut i fra vilkårene i ulike aktuelle straffebed.

Det manglet notoritet på årsaken til liggetid. Ubegrunnet liggetid er et tema under straffutmålingen i formildende retning. Det er også et tema ved kontroll av sakene fra statsadvokatembetet.

Våre anbefalinger blir følgende:

- PÅL må være pådriver og sørge for en formålsstyrt etterforskning ut fra objektive og subjektive vilkår i aktuelle straffebud samt ved bruk av etterforskningsplan.
- Det anbefales å lage fast rutine om at "veien videre" vurderes umiddelbart etter TA. Det må sørges for notoritet omkring denne vurderingen, enten i Indicia eller i arbeidslogg.
- Statsadvokatene mener at årsak til liggetid må føres inn i logg i Indicia eller i arbeidslogg i BL.

Vi vil følge opp våre anbefalinger ved inspeksjon i 2023.

|

Unni Sandøy
Kst. førstestatsadvokat

Kaia Strandjord
statsadvokat

Eli Reberg Nessimo
kst. statsadvokat